



Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 11 lipca 2024 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Skuteczna ochrona prawna w dziedzinach objętych prawem Unii – Niezawisłość sędziowska – Sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy – Rzetelny proces – Biuro rejestracji orzeczeń sądowych – Uregulowanie krajowe przewidujące ustanowienie w sądach drugiej instancji funkcji sędziego dokonującego wpisu do rejestru orzeczeń sądowych, który w praktyce jest uprawniony do wstrzymania ogłoszenia wyroku, wydawania zaleceń składom orzekającym i występowania o zwołanie posiedzenia wydziału – Uregulowanie krajowe przewidujące na rzecz posiedzeń wydziału lub ogółu sędziów sądu uprawnienie do przyjmowania wiążących „stanowisk prawnych”, również w sprawach, w których odbyła się już narada sędziowska

W sprawach połączonych C-554/21, C-622/21 i C-727/21,

mających za przedmiot trzy wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Visoki trgovački sud (apelacyjny sąd gospodarczy, Chorwacja) postanowieniami z dnia 3 sierpnia 2021 r. (C-554/21), 21 września 2021 r. (C-622/21) i 10 listopada 2021 r. (C-727/21), które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniach 8 września 2021 r., 7 października 2021 r. i 30 listopada 2021 r., w postępowaniach:

Financijska agencija

przeciwko

HANN-INVEST d.o.o. (C-554/21),

MINERAL-SEKULINE d.o.o. (C-622/21),

oraz

UDRUGA KHL MEDVEŠČAK ZAGREB (C-727/21),

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, L. Bay Larsen, wiceprezes, A. Arabadjiev, A. Prechal, C. Lycourgos, F. Biltgen i N. Piçarra, prezesi izb, S. Rodin, I. Jarukaitis (sprawozdawca), N. Jääskinen, N. Wahl, I. Ziemele, J. Passer, D. Gratsias i M.L. Arastey Sahún, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Pikamäe,

* Język postępowania chorwacki.

sekretarz: M. Longar, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 5 czerwca 2023 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Financijaska agencija – S. Pejaković, ekspert,
- w imieniu rządu chorwackiego – G. Vidović Mesarek, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – K. Herrmann, M. Mataija i P.J.O. Van Nuffel, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 października 2023 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).
- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach, co się tyczy dwóch pierwszych spraw, sporów między Financijaska agencija (agencją finansową, Chorwacja) a HANN-INVEST d.o.o. (C-554/21) i MINERAL-SEKULINE d.o.o. (C-622/21) w przedmiocie zwrotu kosztów tej agencji poniesionych w związku z czynnościami podjętymi w postępowaniu upadłościowym oraz, co się tyczy trzeciej z tych spraw, sporu w przedmiocie złożonego przez UDRUGA KHL MEDVEŠČAK ZAGREB wniosku o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego (C-727/21).

Ramy prawne

Ustawa o sądach

- 3 Artykuł 14 Zakon o sudovima (ustawy o sądach) (*Narodne novine*, numery 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20) (zwanej dalej „ustawą o sądach”) przewiduje:

„1. W Chorwacji wymiar sprawiedliwości sprawują sądy powszechne, sądy wyspecjalizowane i Vrhovni sud (sąd najwyższy, Chorwacja).

[...]

3. Wyspecjalizowanymi sądami są trgovački sudovi [(sądy gospodarcze, Chorwacja)], upravni sudovi [(sądy administracyjne, Chorwacja)], Visoki trgovački sud [(apelacyjny sąd gospodarczy, Chorwacja)], Visoki upravni sud [(apelacyjny sąd administracyjny, Chorwacja)], Visoki prekršajni sud [(apelacyjny sąd ds. wykroczeń, Chorwacja)] i Visoki kazneni sud [(apelacyjny sąd karny, Chorwacja)].

4. Sądem najwyższej instancji jest w Chorwacji Vrhovni sud [(sąd najwyższy)].

[...]”.

4 Zgodnie z art. 24 tej ustawy:

„Visoki trgovački sud [(apelacyjny sąd gospodarczy)]

1. rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez trgovački sudovi [(sądy gospodarcze)],

2. rozpoznaje spory kompetencyjne w zakresie właściwości miejscowej między trgovački sudovi [(sądami gospodarczymi)] i orzeka w przedmiocie przekazania kompetencji między tymi sądami,

[...]”.

5 Artykuł 38 wspomnianej ustawy stanowi:

„1. Posiedzenia wydziału są poświęcone analizie zagadnień istotnych dla prac wydziału, w szczególności organizacji działalności wewnętrznej, budzącym kontrowersje zagadnieniom prawnym, ujednoliceniu orzecznictwa i kwestiom istotnym dla stosowania przepisów w każdej dziedzinie prawa, a także monitorowaniu pracy i procesu kształcenia przydzielonych do wydziału sędziów, radców sądowych i asesorów sądowych.

2. Na posiedzeniach wydziałów županijski sud [(sądu okręgowego, Chorwacja)], Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [(apelacyjnego sądu gospodarczego)], Visoki upravni sud Republike Hrvatske [(apelacyjnego sądu administracyjnego)], Visoki kazneni sud Republike Hrvatske [(apelacyjnego sądu karnego)] oraz Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske [(apelacyjnego sądu ds. wykroczeń)] analizowane są również zagadnienia o istotnym znaczeniu, wspólne dla sądów niższego szczebla położonych w obszarze właściwości tych sądów.

3. Posiedzenia wydziałów Vrhovni sud [(sądu najwyższego)] są poświęcone analizie zagadnień o istotnym znaczeniu, wspólnych dla niektórych lub wszystkich sądów na terytorium Republiki Chorwacji, a także analizie projektów aktów prawnych dotyczących określonej dziedziny prawa i sporządzaniu opinii na ich temat”.

6 Zgodnie z art. 39 tej ustawy:

„1. Przewodniczący wydziału lub prezes sądu zwołuje posiedzenie wydziału każdorazowo, gdy zajdzie potrzeba, a co najmniej raz na kwartał; kieruje on jego pracami. W przypadkach gdy prezes sądu uczestniczy w pracach posiedzenia wydziału, przewodniczy on temu posiedzeniu i bierze udział w procesie decyzyjnym.

2. Posiedzenie ogółu sędziów danego sądu zwoływane jest na wniosek wydziału tego sądu lub jednej czwartej ogółu sędziów.

3. Podczas posiedzeń ogółu sędziów sądu lub posiedzeń wydziału decyzje podejmowane są większością głosów sędziów tego sądu lub sędziów wydziału.

4. Z obrad posiedzenia sporządza się protokół.

5. Prezes sądu lub przewodniczący wydziału może również zapraszać do uczestniczenia w posiedzeniach ogółu sędziów tego sądu lub posiedzeniach wydziału wybitnych naukowców lub ekspertów z danej dziedziny prawa”.

7 Artykuł 40 ustawy o sądach stanowi:

„1. Posiedzenie wydziału lub sędziów jest zwoływane także wtedy, kiedy zostanie stwierdzone, że przy stosowaniu ustawy między poszczególnymi wydziałami, izbami lub sędziami istnieją różnice co do jej wykładni, lub kiedy w jednym wydziale izba lub sędzia odstąpi od wcześniej przyjętego stanowiska prawnego.

2. Stanowisko prawne przyjęte na posiedzeniu ogółu sędziów lub na posiedzeniu wydziałów Vrhovni sud [(sądu najwyższego)], Visoki trgovački sud [(apelacyjnego sądu gospodarczego)], Visoki upravni sud [(apelacyjnego sądu administracyjnego)], Visoki kazneni sud [(apelacyjnego sądu karnego)], Visoki prekršajni sud [(apelacyjnego sądu ds. wykroczeń)] oraz na posiedzeniach wydziałów županijski sud [(sądu okręgowego)] jest wiążące w drugiej instancji dla wszystkich izb lub sędziów tego wydziału lub sądu.

3. Przewodniczący wydziału może w razie potrzeby zapraszać do uczestniczenia w posiedzeniach wydziału uniwersyteckich profesorów prawa, wybitnych naukowców lub ekspertów z danej dziedziny prawa”.

Regulamin postępowania przed sądami

8 Artykuł 177 ust. 3 Sudski poslovník (regulaminu postępowania przed sądami) (*Narodne novine*, numery 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, 47/20, 138/20, 147/20, 70/21, 99/21 i 145/21) stanowi:

„W sądach drugiej instancji sprawa jest uznana za zakończoną w momencie wysłania orzeczenia z gabinetu sędziego, po tym jak sprawa wróci z biura rejestracji orzeczeń sądowych. Biuro rejestracji orzeczeń sądowych powinno w możliwie najkrótszym terminie od dnia otrzymania akt zwrócić je do gabinetu sędziego. Sekretariat sądowy w terminie kolejnych 8 dni wysyła orzeczenie z sądu”.

Spory w postępowaniach głównych i pytania prejudycjalne

9 Visoki trgovački sud (apelacyjny sąd gospodarczy), który jest sądem odsyłającym w niniejszych sprawach połączonych, rozpoznaje trzy środki odwoławcze. W sprawach C-554/21 i C-622/21 środki odwoławcze dotyczą postanowień, w których oddalono złożone przez agencję finansową wnioski o zwrot kosztów związanych z podejmowanymi przez nią czynnościami w postępowaniu upadłościowym. W sprawie C-727/21 środek odwoławczy dotyczy postanowienia o odmowie uwzględnienia wniosku o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego.

10 Sąd odsyłający, orzekając w składach złożonych z trzech sędziów, rozpoznał te trzy środki odwoławcze i jednomyślnie je oddalił, utrzymując tym samym w mocy orzeczenia wydane w pierwszej instancji. Sędziowie tego sądu podpisali swoje orzeczenia, a następnie przekazali je do biura rejestracji orzeczeń sądowych tego sądu, zgodnie z art. 177 ust. 3 regulaminu postępowania przed sądami.

- 11 Sędzia pełniący obowiązki w biurze rejestracji orzeczeń sądowych (zwany dalej „sędzią dokonującym wpisu do rejestru”) odmówił jednak wpisania tych orzeczeń do rejestru i przekazał je ponownie właściwym składom orzekającym wraz z pismem informującym, że nie podziela on rozstrzygnięć przyjętych w tych orzeczeniach.
- 12 W sprawie C-554/21 pismo to wskazuje na sprawy, w których w podobnych okolicznościach sąd odsyłający orzekł inaczej, ale również na inną sprawę, w której orzekł on w ten sam sposób co skład orzekający rozpoznający sprawę w postępowaniu głównym. Sędzia dokonujący wpisu do rejestru doszedł na tej podstawie do wniosku, że sprawa w postępowaniu głównym powinna zostać przekazana właściwej izbie i że gdyby ta ostatnia podtrzymała swoją decyzję, sprawa w postępowaniu głównym powinna zostać omówiona na „posiedzeniu wydziału”. Czyniąc to, sędzia dokonujący wpisu do rejestru uzależnił wpisanie orzeczenia sądowego we wspomnianej sprawie w postępowaniu głównym do rejestru od przyjęcia innego rozstrzygnięcia, opowiadając się w ten sposób za jednym z dwóch rozbieżnych nurtów zaobserwowanych w orzecznictwie tego sądu, przy czym uściślił, że w braku ponownego rozpatrzenia sprawy przez tę izbę i zmiany przyjętego rozstrzygnięcia przekaze to orzeczenie sądowe do zbadania przez wydział ds. sporów gospodarczych i innych sporów wspomnianego sądu w celu przyjęcia „stanowiska prawnego” dotyczącego sposobu rozstrzygnięcia tego rodzaju spraw.
- 13 W sprawie C-622/21 pismo sędziego dokonującego wpisu do rejestru uzasadnia przekazanie sprawy w postępowaniu głównym izbie, w której wydano dwa orzeczenia sądu odsyłającego zawierające rozstrzygnięcia odbiegające od rozstrzygnięcia przyjętego w tej sprawie w postępowaniu głównym. Sąd ten wskazuje jednak, że owe orzeczenia zostały wydane później niż orzeczenie w rzeczonej sprawie w postępowaniu głównym. W rzeczywistości procedura wpisu do rejestru tego ostatniego orzeczenia miała zostać zablokowana, a orzeczenie to miało nie zostać wysłane, dopóki nie zostały wysłane owe późniejsze orzeczenia, odzwierciedlające odmienny pogląd prawny.
- 14 W sprawie C-727/21 z pisma sędziego dokonującego wpisu do rejestru wynika, że nie zgadza się on z wykładnią prawną przyjętą przez skład orzekający rozpoznający sprawę w postępowaniu głównym. W piśmie tym nie wspomniano jednak o żadnym innym orzeczeniu, w którym rozstrzygnięcie odbiegałoby od tego przyjętego przez ten skład orzekający.
- 15 W tej sprawie w postępowaniu głównym, w następstwie odmowy wpisania do rejestru jego pierwszego orzeczenia, wspomniany skład orzekający zebrał się w celu przeprowadzenia nowej narady, podczas której ponownie przeanalizował środek odwoławczy i opinię sędziego dokonującego wpisu do rejestru, a następnie postanowił nie zmieniać wcześniej przyjętego rozstrzygnięcia. W związku z tym wydał on nowe orzeczenie sądowe i przekazał je do biura rejestracji.
- 16 Opowiadając się za odmiennym rozstrzygnięciem prawnym, sędzia dokonujący wpisu do rejestru przekazał wspomnianą sprawę w postępowaniu głównym wydziałowi ds. sporów gospodarczych i innych sporów sądu odsyłającego w celu zbadania spornego zagadnienia prawnego podczas posiedzenia tego wydziału.
- 17 Podczas posiedzenia wydział ten przyjął „stanowisko prawne”, w którym poparł rozstrzygnięcie, za którym opowiedział się sędzia dokonujący wpisu do rejestru. Następnie ta sama sprawa w postępowaniu głównym została przekazana odnośnemu składowi orzekającemu w celu wydania przez niego rozstrzygnięcia zgodnie z tym „stanowiskiem prawnym”.

- 18 We wszystkich trzech sprawach sąd odsyłający wyjaśnia, że zgodnie z art. 177 ust. 3 regulaminu postępowania przed sądami w sprawie rozpoznawanej w drugiej instancji czynności orzecznicze uznaje się za zakończone wyłącznie wtedy, gdy dane orzeczenie sądowe zostało wpisane do rejestru przez biuro rejestracji. Dopiero po dokonaniu takiego wpisu i następnie przesłaniu orzeczenia stronom sprawę uznaje się za zakończoną. I tak, zgodnie z wyjaśnieniami sądu odsyłającego, mimo że to orzeczenie sądowe zostało wydane kolegialnie przez skład orzekający, uznaje się je za sfinalizowane tylko wtedy, gdy zostanie ono potwierdzone przez sędziego dokonującego wpisu do rejestru, który jest wyznaczany przez prezesa danego sądu jako osoba pełniąca funkcję w administracji wymiaru sprawiedliwości w ramach rocznego programu przydziału sędziów. Sąd ten wyjaśnia również, że fakt interwencji i nazwisko sędziego dokonującego wpisu do rejestru nie są znane stronom oraz że chociaż procedura wpisu do rejestru nie jest przewidziana przez ustawę jako warunek wydania orzeczenia sądowego, taki skutek wynika z praktyki sądów drugiej instancji, zgodnie z regulaminem postępowania przed sądami.
- 19 Sąd odsyłający uważa, że sędzia taki jak sędzia dokonujący wpisu do rejestru, o którym strony nie wiedzą, którego rola nie jest przewidziana w przepisach proceduralnych mających zastosowanie do środków odwoławczych i który, nie będąc sądem wyższej instancji, może zachęcać skład orzekający rozpoznający sprawę do zmiany rozstrzygnięcia, może mieć istotny wpływ na niezawisłość sędziów.
- 20 W sprawie C-554/21 sąd odsyłający dodaje, że pomimo zmiany linii orzeczniczej, jaka miała miejsce we wcześniejszym orzeczeniu wydanym przez jeden z jego składów orzekających w odniesieniu do tej samej kwestii prawnej, sędzia dokonujący wpisu do rejestru nie postąpił przy tej zmianie w taki sam sposób jak w sprawie w postępowaniu głównym, w związku z czym zatwierdził i wpisał do rejestru orzeczenie, w którym dokonano wspomnianej zmiany, a tym samym pozwolił na wysłanie tego orzeczenia stronom, co zdaniem tego sądu świadczy o wywieraniu przez sędziego dokonującego wpisu do rejestru istotnego wpływu na niezawisłość sędziów wchodzących w skład właściwego składu orzekającego.
- 21 W sprawie C-622/21 sąd odsyłający podkreśla, że wpływ ten znajduje potwierdzenie w fakcie, iż sędzia dokonujący wpisu do rejestru postanowił, nie przedkładając tej kwestii na posiedzeniu odnośnego wydziału, zgodzić się na dokonanie wpisu w rejestrze i doręczenie orzeczeń sądowych, które zostały wydane przez inne izby już po wydaniu orzeczenia w sprawie w postępowaniu głównym, postanawiając jednocześnie o opóźnieniu wpisu do rejestru orzeczenia sądowego w tej sprawie w postępowaniu głównym i o przekazaniu sprawy odnośnej izbie wyłącznie z tego względu, że nie zgadzał się on z rozstrzygnięciem przyjętym w tym ostatnim orzeczeniu.
- 22 Sąd odsyłający wskazuje w tych dwóch sprawach, że istnienie mechanizmu rejestrowania orzeczeń sądowych było do tej pory uzasadniane koniecznością zapewnienia spójności orzecznictwa. Jednakże sposób, w jaki biuro rejestracji działa po wydaniu orzeczenia sądowego, jest zdaniem tego sądu sprzeczny z niezawisłością sędziowską. Jak mają o tym świadczyć okoliczności związane ze sprawami w postępowaniach głównych, biuro rejestracji orzeczeń sądowych wybiera orzeczenia, które zostaną wysłane przez sąd drugiej instancji, i decyduje o przypadkach, w których należy podać do publicznej wiadomości orzeczenie, które odbiega od dotychczasowego orzecznictwa.

23 W sprawie C-727/21 sąd odsyłający wskazuje również, w odniesieniu do posiedzeń wydziału, że nie są one przewidziane w regulaminie postępowania przed sądami oraz że jedynie sędziowie dokonujący wpisu do rejestru, prezesi wydziału lub prezesi sądów decydują o kwestiach, które należy wpisać do porządku obrad takiego posiedzenia. Strony w postępowaniu nie mają wiedzy o roli takiego posiedzenia i nie mogą w nim uczestniczyć. Tymczasem zgodnie z art. 40 ustawy o sądach „stanowiska prawne” przyjmowane na posiedzeniu wydziału sądu wyższej instancji są wiążące dla wszystkich sędziów lub izb tego wydziału w poszczególnych postępowaniach prowadzonych przez tych sędziów lub te izby. Sąd odsyłający uważa zatem, że ta quasi-legislacyjna rola wydziałów sądów jest sprzeczna z trójpodziałem władzy i z zasadą państwa prawnego, a także z zasadą niezawisłości sędziowskiej. Wyjaśnia on jednak, że „stanowiska prawne” przyjęte na posiedzeniu sędziów sądów drugiej instancji nie wiążą sądów wyższej instancji i że w wielu przypadkach sądy najwyższej instancji przyjęły w ramach rozpoznawania wniesionych do nich skarg „stanowiska prawne” odmienne od tych przyjętych przez sądy drugiej instancji.

24 W tych okolicznościach Visoki trgovački sud (apelacyjny sąd gospodarczy) postanowił zawiesić postępowania i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym, które w sprawach C-554/21, C-622/21 i C-727/21 zostało sformułowane w identyczny sposób:

„Czy należy uznać, że zasada przewidziana w drugiej części pierwszego zdania i w drugim zdaniu art. 177 ust. 3 [regulaminu postępowania przed sądami], która przewiduje, że »[w] sądach drugiej instancji sprawa jest uznana za zakończoną w momencie wysłania orzeczenia z gabinetu sędziego, po tym jak sprawa wróci z biura rejestracji orzeczeń sądowych, [że] biuro rejestracji orzeczeń sądowych powinno w możliwie najkrótszym terminie od dnia otrzymania akt zwrócić je do gabinetu sędziego [oraz że] sekretariat sądu w terminie kolejnych 8 dni wysła orzeczenie z sądu«, jest zgodna z art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 [Karty]?”.

25 Ponadto w sprawie C-727/21 Visoki trgovački sud (apelacyjny sąd gospodarczy) postanowił zwrócić się do Trybunału z następującym drugim pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 40 ust. 2 [ustawy o sądach], który przewiduje, że »[s]tanowisko prawne przyjęte na posiedzeniu ogółu sędziów lub sędziów jednego z wydziałów Vrhovni sud (sądu najwyższego), Visoki trgovački sud (apelacyjnego sądu gospodarczego), Visoki upravni sud (apelacyjnego sądu administracyjnego), Visoki kazneni sud (apelacyjnego sądu karnego), Visoki prekršajni sud (apelacyjnego sądu ds. wykroczeń) i na posiedzeniu sędziów jednego z wydziałów županijski sud (sądu okręgowego) jest wiążące w drugiej instancji dla wszystkich izb lub sędziów tego wydziału lub sądu«, jest zgodny z art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 [Karty]?”.

Postępowanie przed Trybunałem

26 Postanowieniami prezesa Trybunału z dnia 8 listopada i 15 listopada 2021 r. sprawy C-554/21 i C-622/21 zostały zawieszone do czasu wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie C-361/21, PET-PROM.

27 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 4 lutego 2022 r. sprawa C-727/21 została zawieszona do czasu otrzymania odpowiedzi sądu odsyłającego w sprawie C-361/21, PET-PROM, dotyczącej stanu postępowania głównego w tej ostatniej sprawie w świetle wskazówek dostarczonych przez sąd odsyłający w sprawie C-727/21.

- 28 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 14 marca 2022 r. postępowanie w sprawach C-554/21, C-622/21 i C-727/21 zostało podjęte ze względu na powstałe wątpliwości co do istnienia sporu w postępowaniu głównym leżącym u podstaw sprawy C-361/21. Postanowieniem prezesa Trybunału z tego samego dnia sprawy C-554/21, C-622/21 i C-727/21 zostały połączone do celów pisemnego i ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 29 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem do samego Trybunału należy zbadanie okoliczności, w jakich zwrócił się do niego sąd krajowy, w celu ustalenia własnej właściwości lub dopuszczalności przedłożonego mu wniosku [wyrok z dnia 22 marca 2022 r., Prokurator Generalny (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego – Powołanie), C-508/19, EU:C:2022:201, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 30 W tym względzie należy w pierwszej kolejności podkreślić, że w ramach odesłania prejudycjalnego na podstawie art. 267 TFUE Trybunał może dokonywać wykładni prawa Unii jedynie w granicach przyznanej mu właściwości [wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 31 Zakres zastosowania Karty w odniesieniu do działań państw członkowskich został określony w jej art. 51 ust. 1, zgodnie z którym postanowienia Karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim państwa te stosują prawo Unii, przy czym postanowienie to potwierdza utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym gwarantowane w porządku prawnym Unii prawa podstawowe znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, jednak nie poza takimi sytuacjami [wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 32 W niniejszej sprawie, co się tyczy w szczególności art. 47 Karty, sąd odsyłający nie dostarczył wskazówek co do tego, że spory w postępowaniach głównych dotyczą wykładni lub stosowania przepisu prawa Unii, który miałby być stosowany na poziomie krajowym.
- 33 W związku z tym w niniejszych sprawach Trybunał nie jest właściwy do dokonania wykładni art. 47 Karty jako takiego.
- 34 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE państwa członkowskie ustanawiają środki niezbędne do zapewnienia jednostkom poszanowania ich prawa do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Do państw członkowskich należy zatem ustanowienie systemu środków odwoławczych i procedur zapewniających skuteczną kontrolę sądową w tych dziedzinach (wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Co się tyczy zakresu przedmiotowego stosowania art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, postanowienie to dotyczy „dziedzin objętych prawem Unii”, niezależnie od tego, w jakiej sytuacji państwa członkowskie stosują to prawo (zob. podobnie wyroki: z dnia 27 lutego 2018 r., Associação

Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, pkt 29; a także z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 36 Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE znajduje zatem między innymi zastosowanie w stosunku do każdego organu krajowego, który może rozstrzygać jako sąd kwestie dotyczące stosowania lub wykładni prawa Unii, a więc wchodzące w zakres dziedzin objętych tym prawem (wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 Otóż jest tak w przypadku sądu odsyłającego, który może orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią prawa Unii i należy, jako „sąd” w rozumieniu tego prawa, do chorwackiego systemu środków prawnych „w dziedzinach objętych prawem Unii” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, skutkiem czego powinien odpowiadać wymogom skutecznej ochrony sądowej (zob. analogicznie wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 Wobec tego Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w niniejszych sprawach.

W przedmiocie dopuszczalności wniosków o wydanie orzeczenia trybie prejudycjalnym

- 39 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem procedura ustanowiona w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów. Odesłanie prejudycjalne nie ma służyć wydawaniu opinii doradczych w przedmiocie kwestii ogólnych i hipotetycznych, lecz ma być podyktowane rzeczywistą potrzebą skutecznego rozstrzygnięcia sporu [wyrok z dnia 22 marca 2022 r., Prokurator Generalny (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego – Powołanie), C-508/19, EU:C:2022:201, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 40 Jak wynika z samego brzmienia art. 267 TFUE, orzeczenie w trybie prejudycjalnym musi być „niezbędne”, aby umożliwić sądowi odsyłającemu „wydanie wyroku” w zawisłej przed nim sprawie [wyrok z dnia 22 marca 2022 r., Prokurator Generalny (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego – Powołanie), C-508/19, EU:C:2022:201, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 41 W niniejszej sprawie sąd odsyłający wyjaśnia, że trzy składy orzekające rozpoznające sprawy w postępowaniach głównych są skonfrontowane – w sprawach C-554/21 i C-622/21 – z zaleceniami sędziego dokonującego wpisu do rejestru oraz – w sprawie C-727/21 – z obowiązkiem orzekania zgodnie ze „stanowiskiem prawnym” przyjętym podczas posiedzenia wydziału ds. sporów gospodarczych i innych sporów tego sądu. Wskazuje on, że owe zalecenia i „stanowisko prawne” odnoszą się do treści orzeczeń wydanych już przez te trzy składy orzekające i że ich przestrzeganie warunkuje ostateczne zakończenie spraw w postępowaniach głównych, a także wpis do rejestru i doręczenie tych orzeczeń stronom. Tymczasem poprzez swoje pytania prejudycjalne sąd odsyłający zmierza precyzyjnie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie „interwencjom” – takim jak te, o których mowa w przypadku postępowań głównych – w działalność orzeczniczą składu

orzekającego sądu ze strony innych osób pełniących funkcje w tym sądzie. W konsekwencji odpowiedź Trybunału na te pytania prejudycjalne jest niezbędna, aby umożliwić sądowi odsyłającemu ostateczne zakończenie trzech spraw w postępowaniach głównych.

- 42 W świetle powyższych rozważań należy uznać, że wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym są dopuszczalne.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 43 Poprzez swoje pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by prawo krajowe przewidywało wewnętrzny mechanizm działający w ramach sądu krajowego, zgodnie z którym, po pierwsze, orzeczenie sądowe może zostać wysłane do stron w celu zakończenia danej sprawy tylko wtedy, gdy sędzia dokonujący wpisu do rejestru, który nie zasiada w składzie orzekającym, który wydał to orzeczenie, zatwierdzi treść tego orzeczenia, a po drugie, posiedzenie wydziału tego sądu krajowego jest uprawnione do przyjmowania „stanowisk prawnych”, które są wiążące dla wszystkich izb lub sędziów owego sądu.
- 44 Na wstępie należy przypomnieć, że chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, w tym ustanowienie, skład, właściwość i funkcjonowanie sądów krajowych, należy do kompetencji tych państw, to przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii, a w szczególności z art. 19 TUE [zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska (Niezawisłość i życie prywatne sędziów), C-204/21, EU:C:2023:442, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 45 W tym względzie zasada skutecznej ochrony sądowej, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wyrażoną w szczególności w art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), któremu odpowiada art. 47 akapit drugi Karty (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2021 r., Euro Box Promotion i in., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19, EU:C:2021:1034, pkt 219 i przytoczone tam orzecznictwo). To ostatnie postanowienie powinno być zatem należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE [wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 102 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 46 Ponadto w zakresie, w jakim Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, art. 52 ust. 3 Karty ma na celu zapewnienie koniecznej spójności między wyrażonymi w niej prawami a odpowiadającymi im prawami gwarantowanymi przez EKPC w sposób nienaruszający autonomii prawa Unii. Zgodnie z wyjaśnieniami dotyczącymi Karty (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) art. 47 akapit drugi Karty odpowiada art. 6 ust. 1 EKPC. Trybunał musi zatem dbać o to, aby dokonana przez niego wykładnia w niniejszych sprawach zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 EKPC, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka [zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 123 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 47 Uściśliwszy powyższe, należy przypomnieć, że na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organy orzekające – jako „sądy” w rozumieniu prawa Unii – w kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią tego prawa i należące w związku z tym do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej, w tym zwłaszcza wymogowi niezawisłości [wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego), C-430/21, EU:C:2022:99, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 48 W związku z tym wszelkie środki lub praktyki krajowe mające na celu uniknięcie rozbieżności w orzecznictwie lub zarządzenie im i zapewnienie w ten sposób pewności prawa nierozzerwalnie związanej z zasadą państwa prawnego muszą być zgodne z wymogami wynikającymi z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.
- 49 W tym względzie należy, po pierwsze, przypomnieć, że wymóg niezawisłości sędziowskiej, stanowiącej integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które mają fundamentalne znaczenie jako gwarancje ochrony wszystkich praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego [wyrok z dnia 15 lipca 2021 r. Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 50 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wspomniany wymóg niezawisłości ma dwa aspekty. Pierwszy aspekt, o charakterze zewnętrznym, wymaga, aby dany organ wypełniał swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i naciskami z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia [wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 121].
- 51 Drugi aspekt, o charakterze wewnętrznym, łączy się z kolei z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa [wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 122].
- 52 Powyższe gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu danego organu, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów [zob. podobnie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 123].
- 53 W tym względzie ważne jest, by sędziowie byli chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezawisłości. Normy mające zastosowanie do statusu sędziów i wykonywania przez nich obowiązków powinny pozwalać w szczególności na wykluczenie nie tylko wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, ale również bardziej pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów, i w ten sposób

umożliwić zapobieżenie brakowi widocznych oznak niezawisłości lub bezstronności tych sędziów, który to brak mógłby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym i państwie prawnym [wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 54 Chociaż „zewnętrzny” aspekt niezawisłości ma zasadniczo na celu utrzymanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej w myśl zasady podziału władz, która charakteryzuje funkcjonowanie państwa prawnego, to aspekt ten należy rozumieć jako obejmujący również ochronę sędziów przed nieuprawnionymi naciskami w obrębie danego sądu (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie Parlov-Tkalčić przeciwko Chorwacji, CE:ECHR:2009:1222JUD002481006, § 86).
- 55 Po drugie, w świetle nierozzerwalnych więzi, jakie istnieją między gwarancjami niezawisłości i bezstronności sędziów a dostępem do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy [zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego), C-718/21, EU:C:2023:1015, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo], art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wymaga również istnienia sądu „ustanowionego uprzednio na mocy ustawy”. Wyrażenie to, które odzwierciedla w szczególności zasadę państwa prawnego, dotyczy nie tylko podstawy prawnej samego istnienia danego sądu, lecz również składu orzekającego w każdej sprawie [zob. podobnie wyroki: z dnia 26 marca 2020 r., Simpson/Rada i HG/Komisja (szczególna procedura kontroli orzeczenia), C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 73; a także z dnia 22 marca 2022 r., Prokurator Generalny (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego – Powołanie), C-508/19, EU:C:2022:201, pkt 73]. Zasada ta oznacza w szczególności, że skład orzekający rozpoznający daną sprawę samodzielnie wydaje orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.
- 56 Wyrażenie „ustanowiony uprzednio na mocy ustawy” ma w szczególności na celu uniknięcie sytuacji, w której organizacja systemu sądownictwa zostałaby pozostawiona uznaniu władzy wykonawczej, oraz zapewnienie, by dziedzina ta była regulowana ustawą. Ponadto w państwach o skodyfikowanych systemach prawnych organizacja wymiaru sprawiedliwości nie może być też pozostawiona uznaniu samej władzy sądowniczej, co nie oznacza, że sądy nie powinny mieć pewnej swobody przy dokonywaniu wykładni rodzimego ustawodawstwa w tej dziedzinie [zob. podobnie wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 168 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 57 „Sąd ustanowiony na mocy ustawy” odznacza się swoją rolą orzeczniczą, a mianowicie rozstrzyganiem, na podstawie przepisów prawa i po przeprowadzeniu ustrukturyzowanej procedury, wszelkich kwestii wchodzących w zakres jego właściwości. Powinien on zatem, oprócz niezawisłości i bezstronności swoich członków, spełniać również inne warunki, w szczególności ten dotyczący istnienia gwarancji oferowanych w ramach toczącego się przed nim postępowania (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 22 czerwca 2000 r. w sprawie Coëme i in. przeciwko Belgii, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, § 99).
- 58 Wśród tych gwarancji znajduje się – po trzecie – zasada kontradiktoryjności, która stanowi integralną część prawa do rzetelnego procesu sądowego i do skutecznej ochrony sądowej [zob. podobnie wyroki: z dnia 17 grudnia 2009 r., M/EMEA (szczególna procedura kontroli orzeczenia), C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, pkt 59; z dnia 16 października 2019 r., Glencore Agriculture Hungary, C-189/18, EU:C:2019:861, pkt 61; z dnia 29 kwietnia 2021 r., Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, pkt 92; a także z dnia 10 lutego 2022 r., Bezirkshauptmannschaft

Hartberg-Fürstenfeld (Termin przedawnienia), C-219/20, EU:C:2022:89, pkt 46]. Zasada ta wymaga między innymi, aby strony mogły przedyskutować w sposób kontrydiktoryjny zarówno okoliczności faktyczne, jak i prawne, które są decydujące dla wyniku postępowania (wyroki: z dnia 2 grudnia 2009 r., Komisja/Irlandia i in., C-89/08 P, EU:C:2009:742, pkt 56; a także z dnia 17 grudnia 2009 r., M/EMEA (szczególna procedura kontroli orzeczenia), C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, pkt 41).

- 59 Wymogi, o których mowa w pkt 47–58 niniejszego wyroku, wiążą się zatem w szczególności z istnieniem przejrzystych i znanych jednostkom zasad dotyczących obsadzania składów orzekających, dzięki którym można wykluczyć jakąkolwiek nieuprawnioną ingerencję w proces podejmowania decyzji w danej sprawie osób spoza składu orzekającego rozpoznającego tę sprawę, przed którymi strony nie mogły przedstawić swoich argumentów.
- 60 O ile prawdą jest, że do sądu odsyłającego należy zastosowanie wszystkich przypomnianych powyżej zasad, o tyle Trybunał może jednak w ramach współpracy sądowej ustanowionej w art. 267 TFUE dostarczyć temu sądowi, na podstawie informacji zawartych w aktach sprawy, elementów wykładni prawa Unii, które mogą być dla niego przydatne przy dokonywaniu oceny skutków wywieranych przez dany przepis tego prawa [wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 133 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 61 Co się tyczy ingerencji sędziego dokonującego wpisu do rejestru, o której mowa w postępowaniach głównych, z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że art. 177 ust. 3 regulaminu postępowania przed sądami nie przewiduje, by temu sędziemu przysługiwała kompetencja do kontrolowania w jakikolwiek sposób treści orzeczeń sądowych oraz do uniemożliwienia ich formalnego wydania i doręczenia stronom, w przypadku gdy nie zgadza się z ich treścią.
- 62 Z akt tych wynika również, że taka kompetencja nie jest również przewidziana w ustawie o sądach, w szczególności w jej art. 40 ust. 2, który dotyczy wiążącego charakteru „stanowisk prawnych” posiedzeń wydziału.
- 63 Jednakże zgodnie z informacjami dostarczonymi przez sąd odsyłający i jak ilustrują to okoliczności faktyczne trzech zwisłych przed nim spraw w postępowaniach głównych, przepisy te wydają się być w praktyce stosowane w taki sposób, że rola sędziego dokonującego wpisu do rejestru wykracza poza funkcję rejestracyjną.
- 64 O ile bowiem sędzia ten nie może zastąpić własną oceną oceny składu orzekającego rozpoznającego daną sprawę, o tyle może on faktycznie zablokować wpis do rejestru wydanego orzeczenia sądowego, a tym samym uniemożliwić zakończenie procesu podejmowania decyzji i doręczenie tego orzeczenia stronom, przekazując sprawę temu składowi orzekającemu w celu ponownego rozważenia przyjętego rozstrzygnięcia w świetle własnych uwag prawnych tego sędziego oraz – w razie dalszego braku zgody ze wspomnianym składem orzekającym – występując do przewodniczącego danego wydziału o zwołanie posiedzenia wydziału w celu przyjęcia przez to posiedzenie wydziału „stanowiska prawnego”, które będzie wiążące między innymi dla tego składu orzekającego.
- 65 Taka praktyka skutkuje umożliwieniem ingerencji sędziego dokonującego wpisu do rejestru w daną sprawę, która to ingerencja może prowadzić do tego, że sędzia ten wpłynie na ostateczne rozstrzygnięcie, które zostanie przyjęte w tej sprawie.

- 66 Tymczasem, po pierwsze, jak wynika z pkt 61 i 62 niniejszego wyroku, nie wydaje się, aby uregulowanie krajowe, o którym mowa w postępowaniach głównych, przewidywało tego rodzaju ingerencję sędziego dokonującego wpisu do rejestru.
- 67 Po drugie, ingerencja ta następuje po tym, jak skład orzekający, któremu przydzielono daną sprawę, wyda orzeczenie sądowe po przeprowadzeniu narady sędziowskiej, chociaż sędzia ten nie zasiada w tym składzie orzekającym, a zatem nie uczestniczył we wcześniejszych etapach postępowania, które doprowadziło do wydania tego orzeczenia. Wspomniany sędzia może zatem wywierać wpływ na treść orzeczeń sądowych wydawanych przez składy orzekające, w których nie zasiada.
- 68 Po trzecie, nie wydaje się nawet, aby uprawnienie sędziego dokonującego wpisu do rejestru do ingerowania podlegało wyraźnie określonym obiektywnym kryteriom odzwierciedlającym szczególne względy uzasadniające i pozwalającym zapobiec wykonywaniu uprawnień dyskrejonalnych. I tak w sporze w postępowaniu głównym leżącym u podstaw sprawy C-554/21 sędzia dokonujący wpisu do rejestru stwierdził, że przedłożone mu orzeczenie sądowe było spójne z innym wcześniejszym orzeczeniem, ale nie z dwoma jeszcze innymi wcześniejszymi orzeczeniami, i opowiedział się za jednym z dwóch rozbieżnych rozstrzygnięć prawnych. W sporze w postępowaniu głównym leżącym u podstaw sprawy C-622/21 sędzia dokonujący wpisu do rejestru uzasadnił przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania odnośnemu składowi orzekającemu istnieniem orzeczeń, w których po wydaniu orzeczenia, o którym mowa w postępowaniu głównym w tej sprawie, zdecydowano się przyjąć odmienne stanowisko. W sporze w postępowaniu głównym, który leży u podstaw sprawy C-727/21, sędzia dokonujący wpisu do rejestru, ze względu na to, że nie podzielał poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu, o którym mowa w postępowaniu głównym, jednak bez odniesienia się do jakiegokolwiek innego orzeczenia, przekazał sprawę do ponownego rozpoznania odnośnemu składowi orzekającemu, który jednak we własnym orzeczeniu powołał się na wcześniejsze orzeczenie, w którym przyjęto podobne rozstrzygnięcie.
- 69 W świetle powyższych rozważań praktyka taka jak ta, o której mowa w postępowaniu głównym, zgodnie z którą orzeczenie sądowe wydane przez skład orzekający rozpoznający sprawę można uznać za ostateczne i wysłać do stron tylko wtedy, gdy jego treść zostanie zatwierdzona przez sędziego dokonującego wpisu do rejestru niezasiadającego w tym składzie orzekającym, jest nie do pogodzenia z wymogami nieodłącznie związanymi z prawem do skutecznej ochrony sądowej.
- 70 Co się tyczy interwencji posiedzenia wydziału, takiej jak ta, o której mowa w postępowaniach głównych, z brzmienia art. 40 ust. 1 i 2 ustawy o sądach wynika, że posiedzenie wydziału lub sędziów sądu może zostać zwołane między innymi wówczas, gdy między wydziałami, izbami lub sędziami tego sądu występują różnice interpretacyjne w kwestiach dotyczących stosowania prawa, oraz że posiedzenie to określa „stanowisko prawne” wiążące dla wszystkich izb lub sędziów tego wydziału lub sądu.
- 71 Z wyjaśnień przedstawionych przez sąd odsyłający wynika ponadto, że takie posiedzenie wydziału może zostać zwołane przez przewodniczącego wydziału na wniosek sędziego dokonującego wpisu do rejestru, jeżeli ten ostatni nie zgadza się na dokonanie wpisu orzeczenia sądowego przekazanego mu przez skład orzekający rozpoznający daną sprawę, przynajmniej wówczas, gdy ten skład orzekający zamierza podtrzymać swoje orzeczenie po zażądaniu przez tego sędziego ponownym przeprowadzeniu oceny sprawy.

- 72 Zgodnie z tymi wyjaśnieniami w rzeczonym posiedzeniu mogą uczestniczyć wszyscy sędziowie danego wydziału, w tym sędziowie orzekający w danej sprawie oraz sędzia dokonujący wpisu do rejestru. W tym względzie należy zauważyć, że nawet jeśli wydaje się, jak wynika z akt sprawy C-727/21, że sędzia lub sędziowie danego z składu orzekającego uczestniczyli w omawianym posiedzeniu wydziału, to większość sędziów biorących udział w tym posiedzeniu wydziału stanowili inni sędziowie danego sądu, którzy nie zasiadają w tym składzie orzekającym. Co więcej, zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy o sądach w określonych okolicznościach w takim posiedzeniu wydziału mogą uczestniczyć „uniwersyteccy profesorowie prawa, wybitni naukowcy lub eksperci z danej dziedziny prawa”, którzy są osobami niezwiązanymi z danym sądem.
- 73 Z owych wyjaśnień wynika również, że posiedzenie wydziału nie ma za zadanie ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy, w związku z którą zostało zwołane, lub zaproponowania konkretnego rozstrzygnięcia w tej sprawie. Niemniej nawet jeśli „stanowisko prawne” tego posiedzenia wydziału jest sformułowane w sposób mniej lub bardziej abstrakcyjny i jest wiążące dla wszystkich sędziów, posiedzenie to, w celu przyjęcia tego stanowiska prawnego, dokonuje wykładni prawa w świetle konkretnych przypadków.
- 74 Zgodnie z art. 40 ust. 2 ustawy o sądach do zastosowania się do „stanowiska prawnego” posiedzenia wydziału jest zobowiązany w szczególności skład orzekający, który wydał orzeczenie sądowe w sprawie, w związku z którą posiedzenie to zostało zwołane, o ile orzeczenie to nie zostało jeszcze wpisane do rejestru ani wysłane. Sędzia dokonujący wpisu do rejestru, który w praktyce ma za zadanie czuwać nad przestrzeganiem „stanowisk prawnych” przyjętych na posiedzeniu danego wydziału, będzie mógł zatem odmówić rejestracji „nowego” orzeczenia sądowego wydanego przez ten skład orzekający, jeżeli odbiega ono od tego „stanowiska prawnego”.
- 75 Interwencja posiedzenia wydziału pozwala de facto na ingerencję ogółu sędziów uczestniczących w tym posiedzeniu wydziału w ostateczne rozstrzygnięcie sprawy, które było uprzednio przedmiotem narady sędziowskiej i zostało przyjęte przez właściwy skład orzekający, lecz nie zostało jeszcze wpisane do rejestru i wysłane.
- 76 W istocie perspektywa, że w przypadku gdy ten skład orzekający podtrzyma pogląd prawny odmienny od tego przyjmowanego przez sędziego dokonującego wpisu do rejestru, jego orzeczenie sądowe zostanie poddane kontroli posiedzenia wydziału, podobnie jak zobowiązanie wspomnianego składu orzekającego do zastosowania się – mimo odbycia narady sędziowskiej – do „stanowiska prawnego”, które zostałoby określone przez to posiedzenie wydziału, mogą mieć wpływ na ostateczną treść tego orzeczenia.
- 77 Tymczasem, po pierwsze, nie wydaje się, aby przysługujące posiedzeniu wydziału uprawnienie do interweniowania, o którym mowa w postępowaniu głównym, w wystarczającym stopniu podlegało obiektywnym i stosowanym jako takie kryteriom. O ile bowiem art. 40 ust. 1 ustawy o sądach przewiduje wprawdzie zwołanie posiedzenia wydziału, „kiedy zostanie stwierdzone, że przy stosowaniu ustawy między poszczególnymi wydziałami, izbami lub sędziami istnieją różnice co do jej wykładni, lub kiedy w jednym wydziale izba lub sędzia odstąpi od wcześniej przyjętego stanowiska prawnego”, o tyle z opisu okoliczności faktycznych zawartego w postanowieniu odsyłającym w sprawie C-727/21 wynika, że omawiane posiedzenie wydziału zostało zwołane jedynie ze względu na to, że sędzia dokonujący wpisu do rejestru nie podzielał poglądu prawnego reprezentowanego przez skład orzekający, nawet bez powołania się na jakiegokolwiek orzeczenie, które wskazywałoby na rozbieżność tego poglądu z wcześniejszymi orzeczeniami sądowymi.

- 78 Po drugie, z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał w sprawie C-727/21, wydaje się wynikać, że podobnie jak w przypadku interwencji sędziego dokonującego wpisu do rejestru, strony w żadnym momencie nie są informowane o zwołaniu posiedzenia wydziału i przyjęciu przez to posiedzenie „stanowiska prawnego”, które jest wiążące w szczególności dla składu orzekającego rozpoznającego tę sprawę. Wydaje się zatem, że strony te nie mają możliwości skorzystania z przysługujących im praw procesowych przed takim posiedzeniem wydziału.
- 79 W świetle powyższych rozważań uregulowanie krajowe, które pozwala, żeby posiedzenie wydziału sądu krajowego wymogło, poprzez wydanie „stanowiska prawnego”, na składzie orzekającym rozpoznającym daną sprawę zmianę treści wydanego wcześniej przez ten skład orzeczenia sądowego, mimo że w tym posiedzeniu wydziału uczestniczą również sędziowie inni niż sędziowie zasiadający w tym składzie orzekającym oraz, w stosownym wypadku, osoby niezwiązane z danym sądem, przed którymi strony nie mają możliwości przedstawienia swoich argumentów, jest nie do pogodzenia z wymogami nieodłącznie związanymi z prawem do skutecznej ochrony sądowej oraz do rzetelnego procesu sądowego.
- 80 Należy jeszcze uściślić, że w celu uniknięcia rozbieżności w orzecznictwie lub zaradzenia im i zapewnienia w ten sposób pewności prawa nierozzerwalnie związanej z zasadą państwa prawnego mechanizm proceduralny, który pozwala sędziemu sądu krajowego niezasiadającemu we właściwym składzie orzekającym na przekazanie sprawy powiększonemu składowi tego sądu, nie narusza wymogów wynikających z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, pod warunkiem że sprawa nie była jeszcze przedmiotem narady sędziowskiej przeprowadzonej przez pierwotnie wyznaczony skład orzekający, że okoliczności, w których takie przekazanie może zostać dokonane, zostały jasno określone w mającym zastosowanie ustawodawstwie i że wspomniane przekazanie nie pozbawia zainteresowanych osób możliwości uczestniczenia w postępowaniu przed tym powiększonym składem orzekającym. Ponadto o takim przekazaniu zawsze może zdecydować pierwotnie wyznaczony skład orzekający.
- 81 W świetle całości powyższych rozważań na przedstawione pytania należy odpowiedzieć, iż art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by prawo krajowe przewidywało działający w ramach sądu krajowego mechanizm wewnętrzny, zgodnie z którym:
- orzeczenie sądowe wydane przez skład orzekający rozpoznający daną sprawę może zostać wysłane do stron w celu zakończenia sprawy tylko wtedy, gdy jego treść zostanie zatwierdzona przez sędziego dokonującego wpisu do rejestru, który nie zasiada w tym składzie orzekającym;
 - posiedzenie wydziału tego sądu jest uprawnione do tego, by wymóc na składzie orzekającym rozpoznającym daną sprawę, poprzez przyjęcie „stanowiska prawnego”, zmianę treści wydanego wcześniej przez ten skład orzeczenia sądowego, mimo że w tym posiedzeniu wydziału uczestniczą również sędziowie inni niż sędziowie zasiadający w tym składzie orzekającym oraz, w stosownym wypadku, osoby niezwiązane z danym sądem, przed którymi strony nie mają możliwości przedstawienia swoich argumentów.

W przedmiocie kosztów

- 82 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie temu, by prawo krajowe przewidywało działający w ramach sądu krajowego mechanizm wewnętrzny, zgodnie z którym:

- orzeczenie sądowe wydane przez skład orzekający rozpoznający daną sprawę może zostać wysłane do stron w celu zakończenia sprawy tylko wtedy, gdy jego treść zostanie zatwierdzona przez sędziego dokonującego wpisu do rejestru, który nie zasiada w tym składzie orzekającym;**
- posiedzenie wydziału tego sądu jest uprawnione do tego, by wymóc na składzie orzekającym rozpoznającym daną sprawę, poprzez przyjęcie „stanowiska prawnego”, zmianę treści wydanego wcześniej przez ten skład orzeczenia sądowego, mimo że w tym posiedzeniu wydziału uczestniczą również sędziowie inni niż sędziowie zasiadający w tym składzie orzekającym oraz, w stosownym wypadku, osoby niezwiązane z danym sądem, przed którymi strony nie mają możliwości przedstawienia swoich argumentów.**

Podpisy